

**Materiál na rokovanie
Hospodárskej a sociálnej rady SR
dňa 19. 8. 2024**

k bodu 13

Stanovisko

Rôzne - Podpora rozvoja vidieka v Programe rozvoja vidiek 2014-2022 a Strategickom pláne spoločnej poľnohospodárskej politiky 2023-2027 – čerpanie a návrh alokácie pre obce do 1 000 obyvateľov

Všeobecne k materiálu:

Podpora rozvoja vidieka, najmä v obciach do 1000 obyvateľov je kritickou potrebou pre zachovanie sociálno-ekonomickej stability a udržateľného rozvoja týchto území. Na Slovensku existuje 1855 obcí s menej ako 1 000 obyvateľmi, čo predstavuje takmer dve tretiny všetkých slovenských obcí. Tieto obce sú neoddeliteľnou súčasťou vidieckej krajiny, avšak ich možnosti prístupu k finančným prostriedkom v rámci regionálneho rozvoja a Strategického plánu Spoločnej poľnohospodárskej politiky 2023-2027 (SPP 2023-2027) sú značne obmedzené. Vzhľadom na súčasne znenie podpory miestnych akčných skupín (MAS) v SPP 2023-2027 je preto nevyhnutné zaviesť samostatnú podporu pre tieto obce, ktoré idú nad rámec podpory prostredníctvom MAS.

Podpora rozvoja vidieka, najmä pre malé obce s počtom obyvateľov do 1000, tak ako tomu je v súčasnom Programe rozvoja vidieka 2014-2022 je nevyhnutná z viacerých dôvodov:

1. Počet a význam malých obcí

Na Slovensku máme **1855 obcí do 1000 obyvateľov** (1120 do 500 obyvateľov, 2448 do 2000 obyvateľov). Tieto obce predstavujú základný prvok vidieckej krajiny, pričom zabezpečujú

základné služby pre svojich obyvateľov. Ich podpora je preto kľúčová nielen pre udržanie života na vidieku, ale aj pre celkový rozvoj regiónov.

2. Nedostatočná podpora MAS a potreba podpory obcí do 1000 obyvateľov

Súčasnne znenie alokácie pre intervenciu LEADER - MAS v rámci SPP 2023-2027 je nedostatočné na zabezpečenie komplexného rozvoja vidieckych oblastí. Pokiaľ obce do 1000 obyvateľov nedostanú dostatočnú podporu, mnoho malých obcí sa ocitne mimo možnosti čerpať tieto zdroje, čím sa ešte viac prehĺbi ich izolácia a zníži sa ich schopnosť implementovať potrebné rozvojové projekty v oblasti základnej infraštruktúry, rozvoja miestnych služieb či podpore cestovného ruchu.

V súčasnom znení SPP 2023-2027 MAS pokrývajú 41% vidieckej populácie, pre 65 MAS je alokovaných 166 706 566 eur, t. j. pre 30 obcí v jednej MAS na jednu obec 33 tisíc eur na celé programové obdobie.

Pozn.: Podpora MAS v programovom období 2014-2021, v IROP: 100 mil. eur, v PRV/M19: 105 736 152,19 eur. Spolu 205 736 152,19 eur. Samostatná podpora obcí v PRV – Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach / MO7 119 500 000,27 eur.

3. Aplikačná prax v PRV 2014-2022

Skúsenosti z Programu rozvoja vidieka 2014-2022 (PRV 2014-2022) jasne ukazujú, že malé obce aktívne využívali dostupné finančné nástroje. Konkrétne v rámci MO7, ktoré bolo zamerané na podporu základných služieb a obnovu dedín vo vidieckych oblastiach, predložili obce do 1000 obyvateľov viac ako 1400 žiadostí len v roku 2016. Tento vysoký počet žiadostí demonštruje značný dopyt po financovaní.

4. Nemožnosť zapojenia sa do regionálnych výziev IÚI Programu Slovensko 2021-2027

Jednou z hlavných prekážok pre malé obce je nemožnosť zapojiť sa do regionálnych výziev v rámci Integrovaných územných investícií (IÚI) Programu Slovensko 2021-2027. Minimálna hranica projektu vo výške 100 000 eur predstavuje pre tieto obce neprekonateľnú bariéru. Vzhľadom na ich limitované finančné a administratívne kapacity nie sú schopné realizovať projekty v takom rozsahu, čo ich automaticky diskvalifikuje z účasti na týchto výzvach.

5. Riziko neúspechu v dopytových výzvach a nedostatok garancií v Programe Slovensko 2021-2027

Malé obce nemajú garantovaný prístup k zdrojom z dopytových výziev v rámci Programu Slovensko 2021-2027, a preto sú tieto obce vystavené vysokej konkurencii zo strany väčších samospráv, ktoré majú podstatne lepšie kapacity na prípravu a realizáciu projektov. Táto konkurencia ešte viac sťažuje prístup malých obcí k potrebným finančným zdrojom. Územný prístup LEADER sa neaplikuje v Programe Slovensko 2021-2027 (zo zdrojov ERDF).

6. Celková zlá finančná situácia samospráv

Ďalším závažným problémom, ktorý ohrozuje finančnú stabilitu malých obcí, sú dôsledky opatrení predchádzajúcich vlád. Za ostatné dva roky miestne samosprávy kumulatívne prišli o viac ako jednu miliardu eur. Tieto opatrenia mali negatívne dopady na rozpočty miest a obcí, ktoré doteraz neboli kompenzované zo strany štátu. Zníženie príjmov z podielových daní, ktoré sú nižšie v porovnaní s prognózami, na základe ktorých obce pripravovali svoje rozpočty, ešte viac prehľbuje finančné problémy malých obcí.

Záver:

Požiadavky ZMOS na re-alokáciu nevyužitých zdrojov v rámci Programu rozvoja vidieka 2014-2022 a Spoločnej poľnohospodárskej politiky 2023-2027.

Vzhľadom na zistené nedostatky a potreby malých obcí do 1000 obyvateľov, Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) predkladá nasledujúce požiadavky na Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR:

1. Re-alokácia nevyužitých zdrojov z PRV 2014-2022

Preskúmanie a identifikácia nevyužitých finančných prostriedkov v rámci existujúcich opatrení Programu rozvoja vidieka 2014-2022. ZMOS požaduje, aby boli nevyužité a nevyčerpané finančné prostriedky z ostatných opatrení v rámci Programu rozvoja vidieka 2014-2022 presmerované na podporu malých obcí do 1000 obyvateľov. Tieto prostriedky by mali byť využité na financovanie projektov v zásobníku, zameraných na základné služby, obnovu infraštruktúry a rozvoj cestovného ruchu v týchto obciach.

2. Samostatnú podporu malých obcí v SPP 2023-2027

Inkorporovanie podpory pre malé obce do nového strategického plánu SPP 2023-2027, a to formou samostatného opatrenia alebo alokácií, ktoré budú určené výhradne pre obce do 1000 obyvateľov. To zabezpečí, že tieto obce budú mať prístup k európskym zdrojom potrebným na ich rozvoj.

Združenie miest a obcí Slovenska je presvedčené, že bez adekvátnej podpory pre malé obce do 1000 obyvateľov bude ohrozený udržateľný rozvoj vidieka. Preto je nevyhnutné zabezpečiť, aby tieto obce mali prístup k finančným prostriedkom, ktoré im umožnia udržať a rozvíjať základné služby, infraštruktúru a celkovú kvalitu života ich obyvateľov.

doc. PaedDr. Jozef Božík, PhD.
predseda ZMOS